

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-412-2-13>

**ECOLOGICAL EFFECT OF IMPLEMENTATION
OF OFFSET SCHEMES FOR ECOSYSTEM LOSSES**

**ЕКОЛОГІЧНИЙ ЕФЕКТ РЕАЛІЗАЦІЇ
СХЕМ КОМПЕНСАЦІЇ ВТРАТ ЕКОСИСТЕМ**

Kobzar O. M.

*PhD in Economics, Senior Researcher,
Senior Researcher,
Institute for Demography and Life
Quality Problems of the National
academy of sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Kobzar O. M.

*кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник,
Інститут демографії та проблем
якості життя
Національної академії наук України
м. Київ, Україна*

Одним з інструментів збереження біорізноманіття, що знищується при реалізації проектів економічного розвитку, є схеми компенсації втрат біорізноманіття. «Компенсація біорізноманіття – це економічний інструмент, що використовується для забезпечення економічного розвитку при одночасному досягненні таких цілей збереження біорізноманіття, як чистий приріст або відсутність чистих втрат біорізноманіття» [1, с. 19; 2, с. 193].

Компенсація знищеного при реалізації проектів економічного розвитку біорізноманіття з особливою природоохоронною цінністю полягає у його відтворенні, подальшому догляді та підтримці у належному стані (в межах території проекту або поза ними). Схеми компенсації можуть бути спрямовані на відтворення окремих пріоритетних видів флори та фауни, екосистем з особливою природоохоронною цінністю, екосистемних послуг.

Оцінювання змін екосистем з високою природною цінністю в результаті застосування схем компенсації при реалізації проектів економічного розвитку доцільно проводити з позицій підходу оцінювання екосистемних активів – за протяжністю та станом екосистем [3, с. 16–17]. Такий підхід оцінювання екосистемних активів наразі широко використовується у світовій практиці природокористування.

Як вже було зазначено, відтворення екосистем може відбуватися як на ділянці проекту економічного розвитку, так і на іншій ділянці –

ділянці компенсації. Отже, оцінювання змін протяжності та стану екосистем, як результату реалізації схем компенсації, має проводитися для двох груп екосистем: 1) екосистем, з особливою природоохоронною цінністю, які були знищені при реалізації проекту економічного розвитку; 2) екосистем на ділянках компенсації. Зазвичай у науковій літературі увага приділяється змінам першої групи екосистем. Разом з тим для об'єктивного оцінювання екологічного ефекту від реалізації схем компенсації важливим є також врахування змін в екосистемах другої групи.

У деяких країнах за умовами схем площа ділянки з відтвореною екосистемою з високою природоохоронною цінністю (на ділянці компенсації) має бути більшою за площу ділянки із знищеною екосистемою з високою природоохоронною цінністю (на території економічного проекту). Метою такого збільшення площі є запобігання відтворенню екосистем, їх елементів та екосистемних послуг у обсязі меншому, ніж було знищено. Зокрема у Канаді (провінція Альберта) такий підхід щодо компенсації водно-болотних угідь пояснюється таким чином [4, с. 20]: по-перше, можливою втратою певного обсягу екосистемних послуг між моментом знищення природного водно-болотного угіддя та моментом, коли відтворене водно-болотне угіддя почне функціонувати як цілісна екосистема; по-друге, існує ризик, що відтворене водно-болотне угіддя не досягне того ж рівня функціональності, що і знищене природне; по-третє, очікується, що деяка частина відновлених водно-болотних угідь з часом занепаде.

Слід зазначити, що останні дві позиції пов'язані з якістю та станом відтворених екосистем, зокрема здатністю самостійно функціонувати, зберігати свою структуру і функціональні особливості під впливом зовнішніх факторів, підтримувати взаємозв'язки між їх компонентами та навколишнім природним середовищем, надавати екосистемні послуги у тому ж обсязі й складі що й знищене природне тощо. Тобто досвід застосування таких схем свідчить, що зазвичай якість та життєздатність відтворених людиною екосистем є значно нижчою, ніж знищених природних.

Отже, результатом застосування схем компенсації є збереження екосистем з особливою природоохоронною цінністю шляхом «переміщення» на ділянку компенсації і за рахунок змін тих екосистем, що існують на цій ділянці. При цьому загальна площа екосистем зменшується на величину, рівну площі знищеної екосистеми з особливою природоохоронною цінністю в межах території реалізації проекту економічного розвитку. Досвід застосування схем компенсації

в різних країнах свідчить, що якість та життєздатність відтворених людиною екосистем є значно нижчою, ніж знищених природних. Враховуючи, що результатом схем компенсації є втрата загальної площі екосистем та відносно низький рівень життєздатності відтворених на територіях компенсації екосистем, екологічна ефективність таких схем є сумнівною.

Література:

1. Biodiversity Offsets: Effective design and implementation. Paris: OECD Publishing, 2016. 227 с. URL: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264222519-en>.

2. TEEB – The Economics of Ecosystems and Biodiversity for Local and Regional Policy Makers. Malta: Progress Press, 2010, 263 p. URL: https://www.teebweb.org/wp-content/uploads/Study%20and%20Reports/Reports/Local%20and%20Regional%20Policy%20Makers/D2%20Report/Translations/TEEB_D2_Druckvar_end_RUSSIAN.pdf.

3. Technical Recommendations in support of the System of Environmental-Economic Accounting 2012– Experimental Ecosystem Accounting. New York: United Nations publication, 2019. 209 p. URL: <https://seea.un.org/content/technical-recommendations-support-seea-eea>.

4. Alberta Wetland policy. Environmental and Sustainable Resource Development. URL: <https://open.alberta.ca/dataset/5250f98b-2e1e-43e7-947f-62c14747e3b3/resource/43677a60-3503-4509-acfd-6918e8b8ec0a/download/6249018-2013-alberta-wetland-policy-2013-09.pdf>